

IstroAnalytica

CENTRAL EUROPEAN STUDIES

Podpora rodín Program pre Slovensko

REFORMA

RODINNÁ POLITIKA

NOVÝ MODEL RODINNEJ POLITIKY

- V súčasnosti **finančne neudržateľný systém** sociálneho zabezpečenia a zdravotného poistenia je treba opraviť **zásadnou zmenou paradigmy**.
- Kľúčový problém: **dramatický pokles populácie**
- Nová paradigma: stáročiami overený „príbeh o 3 grošoch“
  1. **Výchova detí = práca pre spoločnosť**
  2. **Vzájomná solidarita** – medzi bezdetnými ľuďmi a rodinami s deťmi
(bezdetní spolufinancujú rodinnú politiku a takto „financované“ deti neskôr spolufinancujú dôchodky a zdravotnú starostlivosť bezdetných ľudí)
- Nová paradigma má „business case“ nielen pre **samotné rodiny**, ale aj pre **štát**.
- Zvrátenie poklesu populácie v SR je **dlhodobý proces v desiatkach rokov**.
- Oneskorovanie začiatku ozdravného procesu – vzhľadom na neustále klesajúce počty žien, ktoré môžu rodiť, a klesajúcu pôrodnosť – povedie k **permanentnému poklesu populácie**, ktorý už **nebude možné zvrátiť**. To spôsobí **rozvrat systému verejných financií**.

PROBLÉM: NEGATÍVNY DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Prognóza počtu obyvateľov SR (zdroj: EUROSTAT)

do roku 2060 ubudne
až 500 tisíc obyvateľov SR

Základným problémom Slovenska je prognóza **významne negatívneho** demografického vývoja.

Za 1 a ¼ roka pandémie koronavírusu na Slovensku zomrelo **12 286 ľudí**.

Prognóza demografického vývoja ukazuje, že do roku 2100 Slovensku ubudne až 1,1 mil. obyvateľov – v priemere **13 896 ľudí ročne**.

Negatívny demografický vývoj je teda omnoho väčším a komplexnejším problémom ako pandémia, ktorej sa v súčasnosti venuje celý svet.

VÝCHODISKÁ MODELU RODINNEJ POLITIKY

PODĽA INŠTITÚTU ISTROANALYTICA

- Prognózu demografického vývoja **preberáme z databázy EUROSTAT.**
- Vo výpočtoch **počítame s čistou súčasnou hodnotu a cenami roku 2020**
- Úroveň nezamestnanosti **ponechávame na úrovni roku 2020 a nemodelujeme prognózu inflácie.**
- **Neuvažujeme s rastom výdavkov na zdravotnú starostlivosť** z dôvodu nárastu počtu osôb vo veku 65+.
- V modeli **počítame s parametrami roku 2020 a neuvažujeme so zmenou parametrov**, ktoré nevieme v súčasnej turbulentnej dobe predpokladať v horizonte 10+ rokov (reálny rast miezd, reálny rast HDP, ...).
- Negatívne dôsledky demografického vývoja **nemodelujeme na základe paradigmy zmeny** súčasného penzijného systému, poskytovania zdravotnej starostlivosti a systému financovania územnej samosprávy.
- V modeli **abstrahujeme od existencie II. piliera**, nakoľko jeho priemerná ročná výnosnosť od vzniku do roku 2020 dosahuje, po odpočítaní poplatkov, len 1,5 %.
- **Pracujeme len s jednoznačnými efektmi** negatívneho demografického vývoja a vyčíslujeme ich v súčasnej hodnote, presne podľa metodiky CBA.

SUMÁR DÔSLEDKOV

NEGATÍVNEHO DEMOGRAFICKÉHO VÝVOJA PRI NERIEŠENÍ SITUÁCIE

Výdavky na starobné dôchodky **budú každoročne stúpať**. V roku **2050** budú predstavovať **147 % úrovne roka 2020** v čistej súčasnej hodnote roka 2020.

Priemerná výška odvodu na starobné poistenie dosiahne **do roku 2050 na 1 ekonomicky aktívnu osobu a rok 200 %** v čistej súčasnej hodnote **oproti roku 2020** (dvojnásobok).

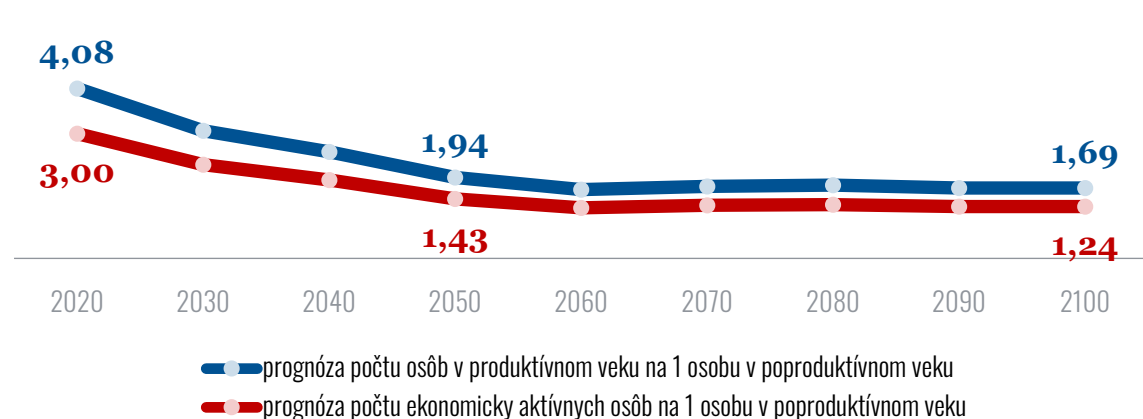
Ročná potreba dofinancovania zdravotnej starostlivosti dosiahne v rokoch **2021 – 2050** v priemere **138 mil. eur ročne** v čistej súčasnej hodnote **roka 2020**.

Priemerná výška odvodu na zdravotné poistenie dosiahne **do roku 2050 na 1 ekonomicky aktívnu osobu a rok viac ako 150 %** v čistej súčasnej hodnote **oproti roku 2020**.

V čistej súčasnej hodnote dôjde **do roku 2050 k zníženiu daňových príjmov** vyšších územných celkov, miest a obcí **o 20 %** **oproti roku 2020**.

DÔSLEDKY NEGATÍVNEHO DEMOGRAFICKÉHO VÝVOJA

PENZIJNÝ SYSTÉM I

2020

na 1 dôchodcu:

prípadá **4,08** ľudí v produktívnom veku pracujú **3** ekonomicky aktívne osoby

2050

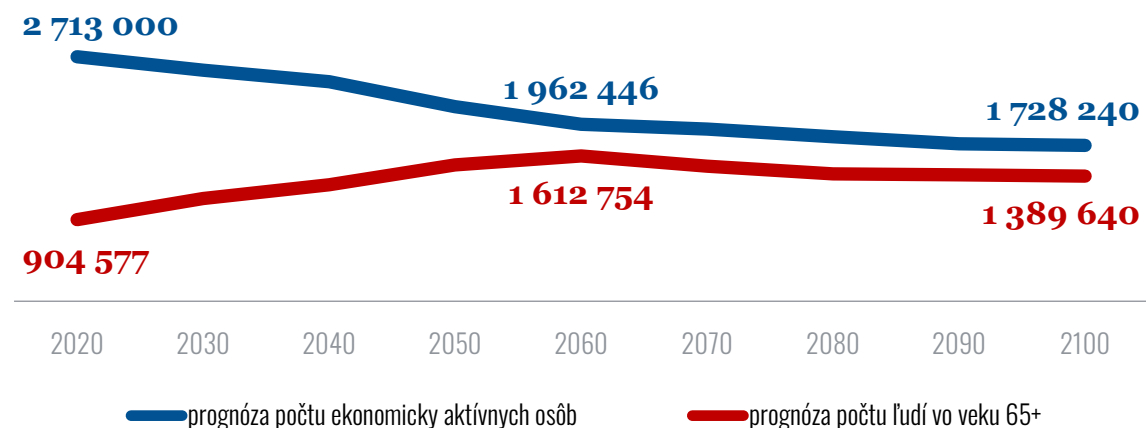
na 1 dôchodcu:

prípadá **1,94** ľudí v produktívnom veku pracuje **1,43** ekonomicky aktívnych osôb

2100

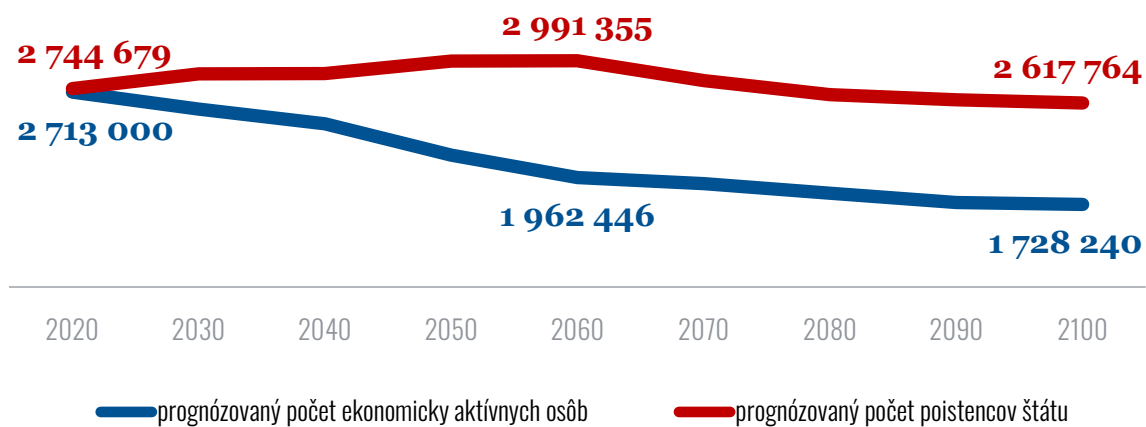
na 1 dôchodcu:

prípadá **1,69** ľudí v produktívnom veku pracuje **1,24** ekonomicky aktívnych osôb

DÔSLEDKY NEGATÍVNEHO DEMOGRAFICKÉHO VÝVOJA

ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ I

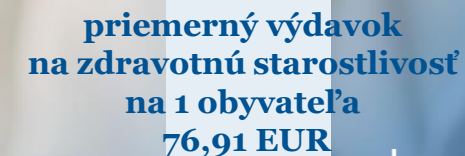
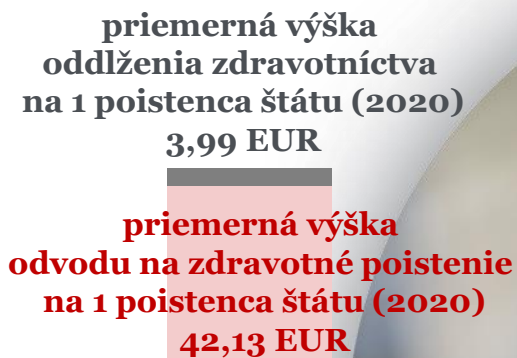
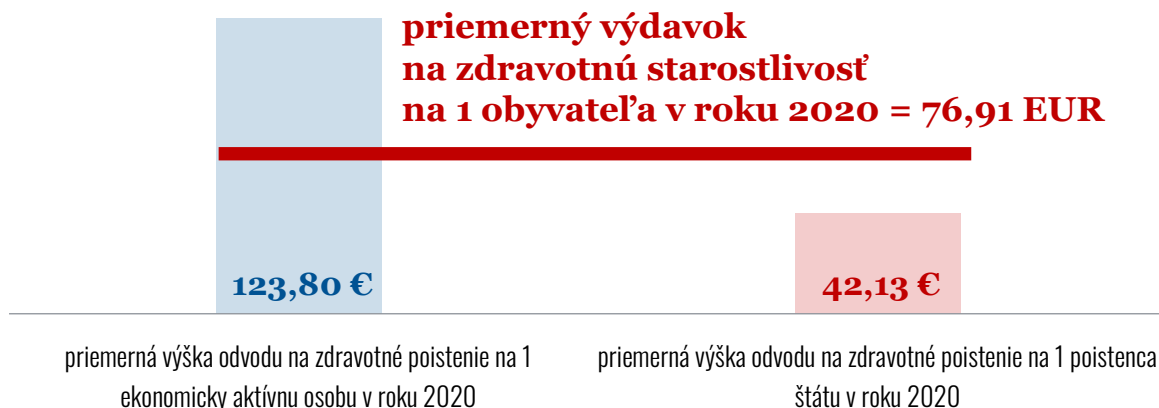

V roku 2020 prvýkrát došlo k prevýšeniu počtu poistencov štátu voči ekonomicky aktívnym osobám.

Odvody na zdravotné poistenie za poistenca štátu tvoria len 55 % priemerných výdavkov na zdravotnú starostlivosť na 1 poistenca.

Priemerný odvod na zdravotné poistenie ekonomicky aktívnej osoby tvorí 160 % priemerných výdavkov na zdravotnú starostlivosť na 1 poistenca.

Rast počtu poistencov štátu pri súbežnom poklese ekonomicky aktívnych osôb spôsobí tlak na dodatočné dofinancovanie systému zdravotnej starostlivosti.

SEDEM KLÍČOVÝCH OPATRENÍ

novej systémovej
rodinnej politiky podľa
inštitútu **IstroAnalytica**

OPATRENIE Č. 1

NOVÁ SYSTÉMOVÁ RODINNÁ POLITIKA

Zmeniť politicko-spoločenské vnímanie **obdobia výchovy dieťaťa od jeho narodenia do 3 rokov**, počas ktorého sa rodič, prevažne matka, naplno venuje starostlivosti o dieťa z „**dovolenky**“ na „**rodinnú prácu**“.

OPATRENIE Č. 2

NOVÁ SYSTÉMOVÁ RODINNÁ POLITIKA

Zaviest' základný príjem pre osobu starajúcu sa o dieťa vo veku od 31 týždňov do 3 rokov vo výške **priemerného čistého príjmu slovenskej domácnosti zamestnancov a samostatne zárobkovo činných osôb** z ekonomickej činnosti pripadajúceho na 1 ekonomicky aktívnu osobu.

(Základný príjem je nezdaňovaný, ale sú z neho platené sociálne a zdravotné odvody.)

V roku 2022 by mal tento príjem predstavovať 1190 EUR mesačne, čo predstavuje čistý príjem vo výške 800 EUR mesačne a odvody zamestnanca a zamestnávateľa vo výške 390 EUR. Základný príjem by sa mal valorizovať podľa indexu vývoja priemernej mzdy v národnom hospodárstve.)

OPATRENIE Č. 3

NOVÁ SYSTÉMOVÁ RODINNÁ POLITIKA

Zvýšiť vymeriavací základ, z ktorého štát platí poistné na dôchodkové poistenie, pre osobu, ktorá sa riadne stará o dieťa v období, v ktorom sa jej poskytuje materská, a pre osobu starajúcu sa o dieťa do veku šesť rokov alebo o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom **na úroveň základného príjmu.**

OPATRENIE Č. 4

NOVÁ SYSTÉMOVÁ RODINNÁ POLITIKA

Zachovať rodičovský príspevok v súčasnej výške 378,10 eur/mesiac s valorizáciou na úrovni medziročnej zmeny priemernej mzdy v národnom hospodárstve **pre osobu starajúcu sa o dieťa vo veku od 31 týždňov do 3 rokov**, pokiaľ sa rozhodnú pracovať na kratší alebo flexibilný pracovný úväzok, definovaný platným Zákonníkom práce.

OPATRENIE Č. 5

NOVÁ SYSTÉMOVÁ RODINNÁ POLITIKA

Zvýšiť nezdaniteľnú časť základu dane z príjmov fyzických osôb pre osobu starajúcu sa o dieťa vo veku od 3 rokov do skončenia sústavnej prípravy na povolanie:

- **pre osobu starajúcu sa o 1 dieťa** na úroveň **1. decilu** priemernej hrubej mesačnej mzdy za predchádzajúci rok (583 eur/mesiac/osoba);
- **pre osobu starajúcu sa o 2 deti** na úroveň **1. kvartilu** priemernej hrubej mesačnej mzdy za predchádzajúci rok (752 eur/mesiac/osoba);
- **pre osobu starajúcu sa o 3 a viac detí** na úroveň **mediánu** priemernej hrubej mesačnej mzdy za predchádzajúci rok (1.018 eur/mesiac/osoba);

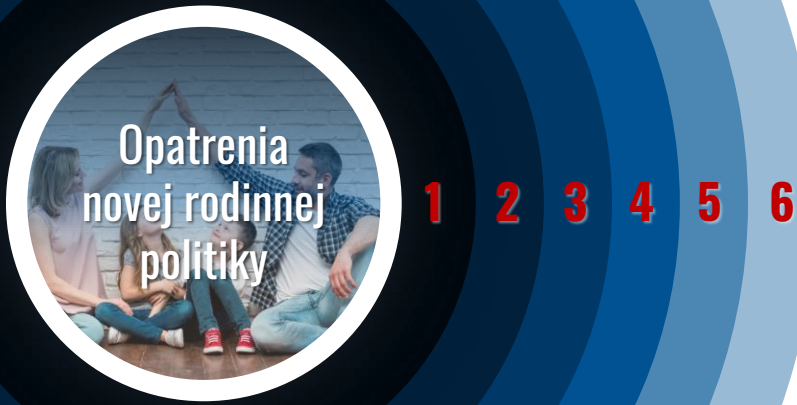
(Keďže touto úpravou dôjde k zníženiu príjmov VÚC, obcí a miest, dofinancovať samosprávy zmenou mixu podielových daní – ide o nutné úpravy aj bez tohto opatrenia vzhľadom na zvyšovanie objemov preneseného výkonu štátnej správy na VÚC, mestá a obce.)

OPATRENIE Č. 6

NOVÁ SYSTÉMOVÁ RODINNÁ POLITIKA

Efektívne motivovať zamestnávateľov vytvárať pracovné miesta s kratšími alebo flexibilnými pracovnými úväzkami pre osoby starajúce sa o dieťa vo veku od 31 týždňov do 3 rokov, predovšetkým formou 100 %-nej úhrady odvodov zamestnávateľa z vymeriavacieho základu základného príjmu.

OPATRENIE Č. 7

NOVÁ SYSTÉMOVÁ RODINNÁ POLITIKA

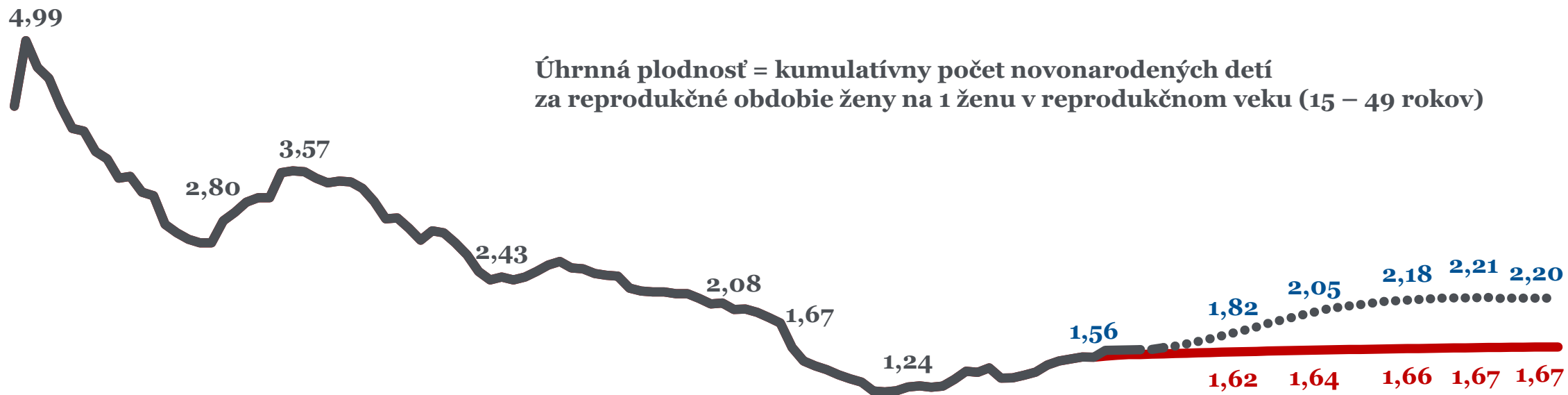
Zvyšovať kapacitu predškolských zariadení formou rekonštrukcie existujúcich a výstavby nových predškolských zariadení využitím európskych programov v priemere o **37 miest ročne na okres.**

1 2 3 4 5 6 7

SCENÁRE VÝVOJA PLODNOSTI

Za 5 rokov po Nežnej revolúcii sme zažili **pokles úhrnnej plodnosti ako za 2. svetovej vojny**.
Na rozdiel od 2. svetovej vojny **sme sa z porevolučného demografického vývoja nikdy nespamätali**.

1920 1923 1926 1929 1932 1935 1945 1948 1951 1954 1957 1960 1963 1966 1969 1972 1975 1978 1981 1984 1987 1990 1993 1996 1999 2002 2005 2008 2011 2014 2017 2020 2023 2026 2029 2032 2035 2038 2041 2044 2047 2050 2053 2056 2059

— úhrnná plodnosť - prognóza vývoj bez implementácie opatrení rodinnej politiky

— úhrnná plodnosť - simulácia vývoja s vplyvom opatrení rodinnej politiky

SUMÁRNE ZÁVERY I

ZA PREDPOKLADU IMPLEMENTÁCIE NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ RODINNEJ POLITIKY

Sumárny záver 1: **HRUBÝ DLH VEREJNEJ SPRÁVY**

- Vplyvom navrhovaných opatrení **zvýšime hrubý dlh verejnej správy** (do roku 2046) **o 21,5 mld. eur v čistej súčasnej hodnote**. Vzhľadom na dôležitosť témy na úrovni prakticky celej EÚ, nielen SR, je nevyhnutné tému financovania opatrení otvoriť aj na európskej úrovni. **Náklady financovania zvýšeného dlhu budú umorené z benefitov, ktoré opatrenia v budúcnosti prinesú.**

Sumárny záver 2: **ÚHRNNÁ PLODNOSŤ**

- **Od roku 2035** sa nám podarí **trvale zvýšiť úhrnnú plodnosť** tak, že sa **bude rodiť v priemere 2,0 dieťaťa na ženu**.
- **Do roku 2060** zvýšime **úhrnnú plodnosť** tak, že sa **bude rodiť v priemere 2,2 dieťaťa na ženu**, čo je úroveň, ktorá umožňuje „obnovu“ populácie.

SUMÁRNE ZÁVERY II

ZA PREDPOKLADU IMPLEMENTÁCIE NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ RODINNEJ POLITIKY

Sumárny záver 3: ZASTAVENIE STARNUTIA POPULÁCIE

- Dosiahneme, že do roku 2024 budeme mať o **18 tisíc detí do 3 rokov viac** ako v súčasnosti.
- Do roku 2060 zvýšime počet detí vo veku do 3 rokov (vrátane) o **86,5 tisíc** oproti súčasnosti.

Sumárny záver 4: EKONOMICKÝ EFEKT OPATRENÍ

- Ekonomické efekty v podobe „nedoplácania na opatrenia rodinnej politiky“ môžeme očakávať **v roku 2046***

* t. j. 25 rokov od začiatku implementácie opatrení rodinnej politiky

SUMÁRNE ZÁVERY III

ZA PREDPOKLADU IMPLEMENTÁCIE NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ RODINNEJ POLITIKY

Sumárny záver 5: **ROZPOČTOVÁ NEUTRALITA OPATRENÍ**

- **Rozpočtovú neutralitu**, teda úplné splatenie nákladov na opatrenia, **dosiahneme v roku 2084****

** výpočet na základe ekonometrického lineárneho modelu štatistickej závislosti s intervalom spoľahlivosti 0,95 ($r^2 = 0,96$ – to znamená, že 96 % hodnôt, ktoré v rámci modelu premenné nadobúdajú, je vysvetlené modelom)

Sumárny záver 6: **DLHODOBÁ UDRŽATEĽNOSŤ OPATRENÍ**

- **Od roku 2084** budú navrhované opatrenia rodinnej politiky **dlhodobo udržateľné**, nakoľko neriešenie negatívneho demografického vývoja si vyžiada násobne viac výdavkov na udržanie súčasného daňovo-odvodového modelu.

POROVNANIE RODINNÝCH POLITÍK

Typ príspevku	Slovensko – súčasný model 	ČSSR – model 1989 	Maďarsko – model 2020
Materská a rodičovský príspevok	<ul style="list-style-type: none"> Materské: 75 % z priemernej mzdy konkrétnej osoby počas 12 mesiacov predchádzajúcich nástupu na materskú (max 66 eur/deň) Príspevok na starostlivosť o dieťa ak sa rodič rozhodne ísť do práce po materskej – 280 eur mesačne 	<ul style="list-style-type: none"> Základná materská dávka: 75 % čistej dennej priemernej mzdy Dĺžka zamestnania 2 – 5 rokov: 80 % čistej dennej priemernej mzdy, Dĺžka zamestnania viac ako 5 rokov: 90 % čistej priemernej mzdy 	<ul style="list-style-type: none"> Materské: 70 % z priemernej mzdy Rodičovské: 70 % z priemernej mzdy do 2 rokov veku dieťaťa Učebnice zadarmo pre deti z 1. a 2. ročníka základnej školy, bezplatné stravovanie počas školského roka pre všetky deti a celoročne pre deti zo znevýhodneného prostredia
Príspevky pri narodení dieťaťa	<ul style="list-style-type: none"> Príspevok pri narodení dieťaťa: 829,86 eur – dieťa narodené z prvého až tretieho pôrodu, ktoré sa dožilo najmenej 28 dní 151,37 eur – dieťa narodené zo štvrtého a ďalšieho pôrodu alebo dieťa, ktoré sa nedožilo 28 dní + 75,69 eur/dieťa – dvojčatá a viacerčatá 	<ul style="list-style-type: none"> Jednorazový príspevok pri narodení dieťaťa = 2 000 Kčs (60 % z priemernej hrubej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve na každé dieťa) 	<ul style="list-style-type: none"> Jednorazový príspevok pri narodení dieťaťa: 195 – 261 eur Prídavok na dieťa: 36 – 79 eur/mesiac Podpora pri výchove detí: 87 eur/mesiac pri flexibilnom pracovnom úväzku
Prídavky na deti	<ul style="list-style-type: none"> Prídavok na dieťa: 25,50 eur Príplatok k prídavku na dieťa: 11,96 eur 	<ul style="list-style-type: none"> Detské prídavky: progresívne rastúce podľa počtu detí (od 200 Kčs pri 1 dieťati až po 2 770 Kčs pri 8 a viac deťoch; čo je 6 % až 84 % z priemernej mesačnej mzdy) 	<ul style="list-style-type: none"> Podpora pre dieťa z nízko príjmových rodín: 126 eur/mesiac Podpora študujúcich matiek: 317 – 418 eur/mesiac
Ostatné benefity pre rodiny	<ul style="list-style-type: none"> Rodičovský príspevok: 275,90 eur/mesiac 378,10 eur/mesiac, ak sa oprávnenej osobe, ktorá o rodičovský príspevok požiadala, pred vznikom nároku na rodičovský príspevok vyplácalo z dôvodu starostlivosti o toto dieťa materské alebo obdobná dávka ako materské v členskom štáte. Bonusované úroky na hypotékach: neuplatňuje sa Hypotéka pre mladých: vo forme daňového bonusu Prémia na stavebné sporenie: marginálna záležitosť 	<ul style="list-style-type: none"> Novomanželské pôžičky = od 7 200 do 30 000 Kčs; mimoriadne zdanenie slobodných a bezdetných Byt pre rodinu zadarmo / alternatíva družstevný byt za hodnotu max 10x mesačnej mzdy 	<ul style="list-style-type: none"> Podpora na kúpu auta pre rodiny s 3 a viac deťmi: 7 639 eur Podpora rekonštrukcie a kúpy bytu/dômu: 1 800 – 30 000 eur Daňový bonus: úspora na DPFO 30 – 100 eur na 1 dieťa/rok Mladomanželská pôžička: do sumy 30 000 eur Príspevok pre ZŤP dieťa: 305 eur/mesiac

PRIESTOR PRE VAŠE OTÁZKY...

... A NAŠE KONTAKTY

IstroAnalytica o.z.

Kýčerského 5
811 05 Bratislava
Slovenská republika

tel.: +421 950 040 444

e-mail: info@istroanalytica.org

IstroAnalytica

CENTRAL EUROPEAN STUDIES

Ďakujeme

ZA POZORNOSŤ

© **IstroAnalytica, Bratislava, jún 2021**

© Ilustračné fotografie a ikony: pixabay.com, canva.com, unsplash.com ([Jakub Sisulak](#), [Zbyněk Skrčený](#), [Sigmund](#)), countryflags.com